

Н.Е. Абдильдинова*, PhD
Г.М. Абауова, э.э.к., доцент
А.А. Мухамеджанова, PhD
Г.К. Замбинова, э.э.к.

«Esil University» мекемесі
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

* – негізгі автор (хат-хабарларға арналған автор)
e-mail: nailya_abdildinova@mail.ru

АҚМОЛА ОБЛЫСЫНДАҒЫ ЖҰМЫССЫЗДЫҚТЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН МӘСЕЛЕЛЕРІ

Қазақстанның қазіргі агроөнеркәсіптік кешені экономиканың аса маңызды стратегиялық және дамушы секторларының бірі болып табылады.

Ауыл шаруашылығындағы жұмыспен қамту және жұмыссыздық, еңбек нарығының мәселелері қазіргі кезеңде АӨК-нің маңызды әлеуметтік экономикалық мәселелерінің бірі болып табылады. АӨК еңбек нарығының негізгі айырмашылықтарына жұмыс күшіне сұраныс пен ұсыныстың өзіндік ерекшеліктері және оның балансыздығын, кәсіби дайындық пен ұтқырлық, инновациялық процестерді енгізудің төмен деңгейі жатады. АӨК нарықтық қатынастар жүйесінде ауыл халқын жұмыспен қамтудың маңызы зор екенін атап өткен жөн. Қазіргі уақытта материалдық өндіріс саласынан қызмет көрсету саласына қайта бөлінген кезде жұмыс күшінің азаюымен сипатталады.

Мақалада еңбек нарығының маңызды индикаторы болып табылатын Ақмола облысындағы қазіргі жұмыссыздықтың негізгі үрдістері қарастырылып, оның негізгі себептері анықталған. Ауыл халқының жұмыссыздығын төмендетудің басым бағыттары айқындалды, олардың ішіндегі маңыздылары ауыл тұрғындарының өмір сүру сапасын арттыру, әлеуметтік саланы жақсарту, ауылда шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау, агротуризмді дамыту, білім беру қызметтерін ұсыну сапасы мен қолжетімділігін арттыру болып табылады, АӨК нарығының әлеуетін арттыруға бағытталған бірқатар шаралар ұсынылды.

Кілт сөздер: еңбек нарығы, еңбек ресурстары, аграрлық сектор, еңбек әлеуеті, жұмыссыздық, жұмыссыздық деңгейі, жұмыспен қамту, жұмыс күші, ауыл халқы, көші-қон.

Ключевые слова: рынок труда, трудовые ресурсы, аграрный сектор, трудовой потенциал, безработица, уровень безработицы, занятость, рабочая сила, сельское население, миграция.

Keywords: labor market, labor resources, agricultural sector, labor potential, unemployment, unemployment rate, employment, labor force, rural population, migration.

Кіріспе. Қазақстанның солтүстік өңірі экономикасының қазіргі жай-күйі мен даму үрдістерін талдау жұмыс күшін пайдалану бағыттарының ғылыми негіздемесі үлкен өзектілікке ие болатынын көрсетіп отыр. Өндірістік ресурстардың шектелуі және еңбекке қабілетті халықтың қалыпты өсу серпіні жағдайында нақ осы проблема ұлттық экономика үшін өзекті болып отыр. Бұл ретте саланың қазіргі жай-күйі бірқатар объективті себептер бойынша халық санының өсу серпініне сәйкес келмейтін теріс үрдісті білдіреді.

Мұндай үрдіс халық санының өсуімен салыстырғанда саланың озыңқы даму қарқыны объективті қажеттілік болып табылады және қазіргі кезеңде ауыл халқының әл-ауқатын одан әрі көтеру міндеттерімен ғана емес, еліміздің азық-түлік тәуелсіздігі талаптарымен де талап етіледі. Оны іске асыру ұсынылатын рухани

тұтырудың ғылыми негізделген нормаларына оңтайлы мерзімде қол жеткізу мақсатында тамақ өнімдерін өндірудің басым өсуін айқындайды.

Ақмола облысы ҚР аграрлық өңірлерінің бірі болып табылады (2021 жылы ҚР ауыл шаруашылығының жалпы өнім құрылымында облыстың үлесі 10% құрады). Осы аграрлық саладағы ең күрделі проблемалардың бірі еңбек нарығының қалыптасуы мен жұмыс істеуі болып табылады. АӨК-дегі күрделі экономикалық жағдай ауыл халқының тиімді жұмыспен қамтылу деңгейінің күрт төмендеуіне алып келді, жұмыссыздықтың кең ауқымды тоқырауы және жағымсыз макроэкономикалық шындықтарға реакция және өмір сүру тәсілі ретінде қосымша аз табысты жұмыспен қамтудың әртүрлі нысандарының (ӨҚШ-дағы жұмыс, қайталама, толық емес, бейресми жұмыспен қамту және т.б.)

туындауына себепші болды.

Зерттеудің мақсаты облыстағы еңбек нарығында орын алған негізгі үрдістер мен құбылыстарды анықтау, сондай-ақ аграрлық сектордағы жұмыспен қамтылуын арттыру бағыттарын анықтау болып табылады.

Әдебиеттік шолу. Жұмыссыздық нарықтық қоғамның негізгі әлеуметтік мәселелерінің бірі болып табылады. Бұл дегеніміз, біріншіден, қоғамдық ресурстар жеткіліксіз пайдаланылады, екіншіден, халықтың бір бөлігі ақшалай табысы өте төмен. Жұмыссыздық экономикалық тұрғыдан табиғи құбылыс болып саналады, өйткені бұл нарық механизмінің қалыпты жұмысымен байланысты: Еңбек ұсынысы еңбекке деген сұраныстан аспауы керек. Алайда, әлеуметтік тұрғыдан алғанда, жұмыссыздық қоғамдағы жағымсыз құбылыс ретінде қарастырылады, өйткені бұл әлеуметтік проблемалар мен қоғамдық шиеленістердің шиеленісуіне әкеледі және қылмыстың өсуіне әкеледі. Жұмыссыз адам қоғамға пайда әкелмей, мемлекеттің есебінен өмір сүреді, бұл оның өмірін минималды деңгейде сақтауға мүмкіндік береді. Сондықтан жұмыссыздық экономикалық дамыған елдер үшін де күрделі және күрделі мәселе болып табылады.

Жұмыссыздық ұғымын ғалымдар К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю, Дж.М. Кейнс, К. Маркс, А. Пигу, В.Д. Нордхаус, П.А. Самуэлсон және т.б. кеңінен қолданған және дамытқан.

Жұмыссыздық феноменін түсіндіретін бірнеше ұғымдар бар. Марксистік теорияда жұмыссыздық капитализмге ішкі құбылыс ретінде қарастырған. Карл Маркстің пікірінше, адам өз жұмысында және осы жұмыстың нәтижелерінде өзін табады, бірақ еңбектің жалдамалы сипаты жағдайында адам өзін жоғалтады және өз қызметінің өнімдерін бөтен және жиі оған дұшпандық салада қабылдамауға мәжбүр болады. [1].

Батыс экономикалық ғылымында жұмыссыздық ресурстарды пайдаланудың экономикалық мақсаттылығын көрсетеді. Мұны еңбек нарығындағы құрылымдық теңгерімсіздікті көрсететін жұмыссыздықтың табиғи деңгейі деп атайды [2].

Халықаралық еңбек ұйымының әдіснамасына сәйкес, қазіргі уақытта жұмыс істемейтін, оны іздейтін, оған кірісуге дайын және ақы төленетін жұмыспен қамту саласындағы жалақыдан басқа табыс көздері жоқ адам жұмыссыз болып саналады [3].

ҚР Халықты жұмыспен қамту туралы Заңына сәйкес «жұмыссыздық – жұмыс күшінің бір бөлігінің еңбек нарығында қажет болмауынан туындайтын әлеуметтік-экономикалық құбылыс» деп қарастырған [4].

Еңбек қатынастарының жұмыспен қамту тұжырымдамасымен тығыз байланысты басқа екі санаты – жұмыссыздық және экономикалық белсенді емес халық [5].

Негізгі бөлім. Өткен жылы коронакризис тек еліміздің экономикасы мен денсаулығына ғана емес, сонымен бірге азаматтардың жұмыспен қамтылуына және сәйкесінше олардың жалғыз табыс көзіне қауіп төндіріп, еңбек нарығынан айналып өтпеді. Жалпыға ортақ «локдаун» еліміздің көптеген кәсіпорындардың қызметін толық немесе ішінара шектеуге әкелді, нәтижесінде бұл кәсіпорындардың қызметкерлері толық емес жұмыс уақытына көшуге, ақы төленбейтін және белгісіз демалысқа шығуға немесе мүлдем жұмысынан айрылуға мәжбүр болды. Жұмысшылардың тағы бір бөлігі эпидемиологиялық себептермен «қашықтан» жұмыс режиміне жіберілді. Нәтижесінде 2020 жылы жалпы жұмыспен қамту өткен 2019 жылмен салыстырғанда 10 мың адамға азайды.

2016-2020 жылдар аралығындағы Ақмола облысы бойынша негізгі экономикалық көрсеткіштер қарастырамыз (1-кесте).

1-кесте

2016-2020 жылдар аралығындағы Ақмола облысы бойынша жұмыс күші*

Жылдар	Жұмыс күші, мың адам	соның ішінде, мың адам		Деңгейі, пайызбен			
		жұмыспен қамтылған	жұмыссыз	жұмыс күші	жұмыспен қамылған		жұмыссыздық
					15 жас және одан жоғары жастағы халыққа шаққандағы	жұмыс күшіне	
1	2	3	4	5	6	7	8
2016	438,0	416,4	21,6	76,5	72,7	95,1	4,9
2017	428,9	408,3	20,6	76,3	72,6	95,2	4,8

Менеджмент және маркетинг / Менеджмент и маркетинг

1	2	3	4	5	6	7	8
2018	429,2	408,7	20,5	76,1	72,4	95,2	4,8
2019	428,3	408,0	20,3	76,1	72,5	95,3	4,7
2020	418,3	398,0	20,3	74,8	71,1	95,1	4,9
2020/16, %	97,6	98,7	79,2	100,3	98,8	101,2	81,0

* [6] ақпарат көзі деректері бойынша құрылған

Облыстың экономикасында 2020 жылы 398 мың адам жұмыспен қамтылды. Ағымдағы жылы жұмыс күші санының жұмыспен қамтылған халықтың үлестік салмағы 95,1% болды. 2020 жылда облыс экономикасында жұмыспен қамтылғандардың саны 398,0 мың адамды құрады, және 2016 жылмен салыстырғанда 18,4 мың адамға (4,4%), ал өткен 2019 жылмен – 10 мың адамға (2,5%) азайған. Жұмыспен қамту деңгейінің өзгеруін әртүрлі себептермен, соның ішінде демографиялық және экономикалық себептермен түсіндіруге болады.

2020 жылы жұмыспен қамту деңгейі жұмыс күшінің 95,1%, 15 және одан жоғары жастағы халыққа–71,1% жетті. Жұмыспен қамтылған-

дар құрылымындағы негізгі үлест –73% 25-54 жастағы тұлғалар, 7,9%–15-24 жастағы жастар, ал 15,4% – 55-64 жастағылар және 3,8% – 65 және одан асқан жастағылар құрады.

Аумақтық тиесілілігі бойынша жұмыссыз халықтың негізгі үлесі (58,1%) облыс қалаларында, қалған бөлігі (41,9%) – ауылдық елді мекендерде тұрады. Яғни 2020 жұмыссыз халық – 20,3 мың адамды құрап, жұмыссыздық деңгейі 4,9% қалыптастырды. Оның қалалық жерлердегі жұмыссыздардың жалпы санына тіркелгені – 8,5 мың адам, сәйкесінше олардың арасындағы жұмыссыздық деңгейі 4,4%, ал ауылдық жерлерде – 11,8 мың адам және жұмыссыздық деңгейі 5,3% болған (2-кесте).

2-кесте

Ақмола облысындағы жасы бойынша жұмыссыз халық, мың адам*

Көрсеткіштер	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл	2019 жыл	2020 жыл	2020/2016 жылдар, %
Барлық халық, мың адам	21,6	20,6	20,5	20,2	20,3	94,0
Қала халық, мың адам	8,6	8,7	8,9	8,7	8,5	98,8
16-24 жас	0,4	0,4	0,6	0,5	0,5	125,0
25-34 жас	2,0	2,1	2,1	2,8	2,4	120,0
35-44 жас	2,9	2,3	3,2	2,3	2,5	86,2
45-54 жас	2,6	2,8	2,2	2,2	2,1	80,8
55-64 жас және одан жоғары	0,5	1,1	0,8	0,9	1,0	2 есе
Ауыл халқы, мың адам	12,5	11,9	11,6	11,5	11,8	94,4
16-24 жас	0,9	0,7	0,5	0,6	0,5	66,7
25-34 жас	3,7	2,9	3,7	3,3	3,9	102,7
35-44 жас	3,2	3,2	3,6	3,4	3,5	109,4
45-54 жас	2,6	3,3	2,4	3,1	2,3	88,5
55-64 жас және одан жоғары	2,0	1,7	1,4	1,1	1,6	80,0

* [6] ақпарат көзі деректері бойынша құрылған

Жұмыссыздар құрылымының 25-34 жастағы тұлғалардың үлесі 31%, 15-24 жастағылар – 4,9% құрады. Бұл көрсеткіш 2019 жылы жалпы жұмыссыз халық – 20,2 мың адамнан қалалық жерлердегі жұмыссыздардың саны – 8,7 мың адам, жұмыссыздық деңгейі – 4,3 %, ал ауылдық жерлерде – 11,8 мың адамды және жұмыссыздық деңгейі – 5,1% құраған. Яғни 2020 жылы жұмыссыздық деңгейінің 0,1% артқанын байқауға болады.

Облыс бойынша жұмыссыздық деңгейінің пайыздық сипатталуын 3-кестеде қарастырамыз.

Ақмола облысындағы жұмыссыздық деңгейі, пайызбен*

Көрсеткіштер	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл	2019 жыл	2020 жыл	2020/2016 жылдар, %
Барлығы	4,9	4,8	4,8	4,7	4,9	100,0
- ерлер	5,2	5,0	4,8	4,7	4,9	94,2
- әйелдер	4,6	4,6	4,7	4,8	4,9	106,5
Қала халқы	4,4	4,3	4,4	4,3	4,4	100,0
- ерлер	4,9	4,6	4,6	4,4	4,4	89,8
- әйелдер	3,9	4,1	4,2	4,2	4,4	112,8
Ауыл халқы	5,4	5,2	5,2	5,1	5,3	98,1
- ерлер	5,5	5,3	5,0	4,9	5,2	94,5
- әйелдер	5,3	5,1	5,3	5,3	5,3	100,0

* [6] ақпарат көзі деректері бойынша құрылған

2020 жылғы жұмыссыздық деңгейі 4,9 % болды, бұл 2019 жылға қарағанда 0,2 тармаққа артық. Жұмыссыз халық саны 20,3 мың адамды құрады және 2019 жылмен салыстырғанда 0,1 мың адамға артты.

Гендерлік аспектіде де жұмыссыздар санында айырмашылық сақталуда, жұмыссыз ерлер үлесі – 50,7 %, ал әйелдердікі – 49,3 % құрап

отыр. Жұмыссыз ерлер саны – 10,3 мың адам, әйелдер саны – 10,0 мың адам болған, тиісінше облыс бойынша жұмыссыздық деңгейі – 4,9 %. Ауылдық жерде бұл көрсеткіш ерлердің үлесі – 5,2%, әйелдердің үлесі – 5,3% құраған.

Еңбек нарығындағы өзгерістермен байланысты маңызды әлеуметтік проблемалардың бірі жұмыссыздық қаупі болып табылады (4-кесте).

Білім деңгейі бойынша жұмыссыз халық, мың адам

Көрсеткіштер	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл	2019 жыл	2020 жыл	2020/2016 жылдар, %
Барлығы, мың адам	21,6	20,6	20,5	20,3	20,3	93,1
Жоғары білімді	4,3	3,8	5,4	4,8	4,2	133,3
Аяқталмаған жоғары	0,2	0,1	0,4	0,1	-	16,7
Арнаулы кәсіптік	9,5	9,1	8,3	9,2	9,8	108,2
Бастауыш кәсіптік	0,8	0,7	0,9	0,8	1,2	64,3
Жалпы орта	5,1	4,8	4,5	4,6	5,1	70,3
Жалпы негізгі	1,6	1,9	0,9	0,8	-	57,1
Жалпы бастауыш	0,1	0,2	0,1	-	-	-

* [6] ақпарат көзі деректері бойынша құрылған

Статистика көрсеткендей, білім деңгейі неғұрлым жоғары болса, жұмыссыздық деңгейі соғұрлым төмен болады. Аз дәрежеде жоғары кәсіптік білімі бар адамдар жұмыссыздықтан зардап шегеді. Жұмыссыздар санының арасында жоғары білімділер 4,2 мың адам (20,7%), жалпы орта білімділер – 5,1 мың адам (25,1%), орта кәсіби білімділер – 9,8 мың адам (48,3%) болды.

Облыс бойынша 2020 жылы жұмыссыздар жалпы санынан 46,3% өз еркі бойынша жұмыстан босатылғандар, 13,8% – жұмысты табу мүмкіндігі жоқ, 12,3% – отбасылық (жеке)

жағдайларға байланысты.

3-кесте мәліметтері бойынша соңғы жылдары жұмыс күшінің жалпы санында арнаулы кәсіптік білімі бар адамдардың үлесі төмендеген емес (жұмыссыздар арасында да, жұмыспен қамтылғандар арасында да үлестің өсуі байқалады).

Жұмыс іздестіріп жүрген жұмыссыз халықтың ішінде 2020 жылы жалдамалы қызметкер ретінде – 17,9 мың адам (88,2%), өзін-өзі қамтыған қызметкер ретінде – 0,5 мың адам (1 %), кез-келген жұмысты іздегендер – 1,7 мың адам (11,3%) болды (1-сур.).

1-сурет. 2016-2020 жылдардағы жұмыспен қамту органдарында жұмыссыздар ретінде тіркелген азаматтар саны, мың адам [6]

Сонымен қатар, жұмыс іздеудегі қиындықтар жұмыссыздар арасында жұмыс іздеудің ұзақтығына да әсер етеді. Осылайша, бір жылдан астам уақыт жұмыс іздейтіндердің саны 17,5%-ға және 3 айдан 6 айға дейін жұмыс іздейтіндердің саны 23,2%-ға өсті.

Ауылдық жерлердегі жұмыссыздық деңгейі қаладағы жұмыссыздық деңгейінен асып түседі, облыстың аграрлық саласының көптеген кәсіпорындары үшін өзекті мәселе білікті кадрлардың тапшылығы болып қалуда. Бұл жоғары білікті мамандардың аграрлық сектордағы еңбекке деген мотивациясының жоқтығымен, жалақының төмендігімен, әлеуметтік тұрмыстық тауарларға қол жетімділіктің шектеулі болуымен және т.б. түсіндіруге болады, мұның бәрі оларды ауыл шаруашылық емес өндірісте жоғары жалақы төленетін жұмысқа көшуге және қалалық жерге көшуге итермелейді [7].

Ауылдық аймақтарда жұмыс күшіне сұранысының қалыптасуының басым бөлігі ауыл шаруашылығы салаларының есебінен болып отыр, бұл экономика секторлары бойынша ауылдағы жұмыспен қамтылу құрылымында да сипатталады. Ауыл шаруашылығы өндірісі айрықша ерекшеліктермен сипатталады, өндірістің маусымдылығы, көп салалы бағыттылығы, табиғи факторларды пайдалану, еңбектің маусымдылығы, территориялар бойынша шаруашылық субъектілерінің топталуы болып табылады.

Ауыл шаруашылығы өндірісінің тиімділігін арттыру жұмыспен қамту саласындағы тиімді өзгерістерсіз мүмкін емес – еңбекке ынталандыруды күшейту, оның тиімділігін арттыру, білікті еңбектің ролін арттыру, құрылымдық ілгерілеулер мүддесі үшін жұмыс күшінің еркін құйы-

луы. Мемлекет еңбек саласындағы жағдайды халық шаруашылығының жұмыс істеуінің макроэкономикалық жағдайларымен байланыстыра отырып, макродеңгейде жұмыспен қамтуды реттеудің ролін өзіне алуы тиіс. Сонымен қатар ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының бәсекеге қабілетті өнімді шығаруы үшін, оларды кәсіби біліктілік деңгейі жоғары еңбек ресурстарымен қамтамасыз ету қажет [8].

Қорытынды. Осыған орай аграрлық секторындағы жұмыссыздықты азайту мен жұмыс күшін дамытуға бағытталған негізгі бағыттарын бөліп көрсетуге болады:

Қазақстанның аграрлық еңбек нарығының әлеуетін арттыру. Ауыл халқының жалақы мөлшерін арттыру. Сондай-ақ мүгедектерді қолдау және оларды өндіріс процесіне тарту болып табылады.

Ауыл тұрғындарының өмір сүру сапасын арттыру. Қоршаған ортаның жай-күйі, әлеуметтік және инженерлік инфрақұрылымның даму деңгейі, халықтың денсаулығы мен өмір сүру ұзақтығы, тұрғын үймен қамтамасыз ету, және т.б.

Ауылдық жерлердегі шағын бизнесті қолдау. Ауыл халқын жұмыспен қамтуды қолдау үшін шағын кәсіпкерлікті дамытудың ерекше маңызы бар.

Агротуризмді даму. Ауылдық аумақтарды сақтауға және дамытуға, олардың еңбек әлеуетін ұтымды пайдалану, табиғи тамақ өнімдеріне сұранысты кеңейте отырып, жеке қосалқы шаруашылықтардың дамуын ынталандырады.

Білім беру қызметтерін ұсынудың сапасы мен қолжетімділігін арттыру. Жұмыс күшін дамыту бағытының басты артықшылығы ғылым мен білімді дамыту болып табылады.

1. Дудина О.М., Арсельгова М.А. Социальные и экономические последствия безработицы // Экономика труда. – 2019. – №2. – С. 923-940.
2. Макконнелл К.Р., Брю С.Л., Флинн Ш.М. Экономикс: принципы, проблемы и политика.- пер. с англ. – 19-е изд. – М.: ИНФРАМ. – 2018. –1028 с.
3. Халықаралық еңбек ұйымының ресми сайты. – <https://ilostat.ilo.org/resources/concepts-and-definitions/#indicator-descriptions>.
4. Қазақстан Республикасының Халықты жұмыспен қамту туралы Заңы 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 482-V ҚРЗ. – <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1600000482>.
5. Сапарова Г.К. Развитие трудового потенциала в аграрном секторе Казахстана // Вестник КазУЭФимТ. – 2021. – №4. – С. 123-129.
6. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросы. – <https://stat.gov.kz/>.
7. Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы. Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы: 2018 жылдың 12 шілдесі, №423 бекітілген. – <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1800000423>.
8. Тасмаганбетов А.Б., Көшкінбаев А.К. Қазақстан Республикасындағы ауыл шаруашылығы кәсіпорындарын еңбек ресурстарымен қамтудың өзекті мәселелері // ҚазЭҚХСУ жаршысы. – 2021. – №4. – 117-122 б.

REFERENCES

1. Dudina O.M., Arselgova M.A. Social and economic consequences of unemployment // Labor economics. – 2019. – №2. – P. 923-940 [in Russian].
2. McConnell C.R., Brew S.L., Flynn S.M. Economics: principles, problems and policy.- translated from english. – 19th ed. – М.:INFRAM. – 2018. – 1028 p. [in Russian].
3. Official website of the International Labor Organization. – <https://ilostat.ilo.org/resources/concepts-and-definitions/#indicator-descriptions> [in Kazakh].
4. Law of the Republic of Kazakhstan on employment of the population dated April 6. – 2016. – No. 482-V Sam. – <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1600000482> [in Kazakh].
5. Saparova G.K. Development of labor potential in the agricultural sector of Kazakhstan // KazUEFIT Herald. – 2021. – № 4. – P. 123-129 [in Russian].
6. National Bureau of statistics of the agency of the Republic of Kazakhstan for Strategic Planning and reform. – <https://stat.gov.kz/> [in Kazakh].
7. Resolution Of The Government Of The Republic Of Kazakhstan. On approval of the state program for the development of the agro-industrial complex of the Republic of Kazakhstan for 2017-2021. – July 12, 2018. – No. 423. – <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1800000423> [in Kazakh].
8. Tasmaganbetov A.B. Actual problems of providing agricultural enterprises with labor resources in the Republic of Kazakhstan. – KazUEFIT Herald. – 2021. – № 4. – P. 117-122 [in Kazakh].

Н.Е. Абдильдинова, Г.М. Абауова, А.А. Мухамеджанова, Г.К. Замбинова

ОСОБЕННОСТИ И ПРОБЛЕМЫ БЕЗРАБОТИЦЫ В АКМОЛИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

Современный агропромышленный комплекс Казахстана является одним из наиболее важных стратегических и развивающихся секторов экономики. Занятость и безработица в сельском хозяйстве, проблемы рынка труда на современном этапе являются одной из важнейших социально-экономических проблем АПК. К основным отличиям рынка труда АПК можно отнести специфические особенности спроса и предложения на рабочую силу и ее несбалансированность, профессиональную подготовку и мобильность, низкую степень внедрения инновационных процессов. Следует отметить, что в системе рыночных отношений АПК большое значение имеет занятость сельского населения. В настоящее время численность

рабочей силы сокращается при перераспределении от сферы материального производства к сфере услуг.

В статье рассмотрены основные тенденции современной безработицы в Ақмолинской области, которые являются важным индикатором рынка труда. Определены приоритетные направления снижения безработицы сельского населения, наиболее значимые из которых являются повышение качества жизни, улучшение социальной сферы, поддержка малого и среднего предпринимательства на селе, развитие агротуризма, повышение доступности и качества предоставления образовательных услуг, предложен ряд мер, направленных на повышение потенциала рынка АПК.

N. Abdildinova, G. Abauova, A. Mukhamejanova, G. Zambinova

PECULIARITIES AND PROBLEMS OF UNEMPLOYMENT IN AKMOLA OBLAST

Annotation

The modern agro-industrial complex is one of the most important strategic and developing sectors of the economy in Kazakhstan. Employment and unemployment in agriculture are the most important socio-economic problems of agroindustrial complex, problems of labour market at the present stage. The main differences in the labour market in the agro-industrial complex include specific features of supply and demand for labour and its imbalance, vocational training and mobility, and a low degree of implementation of innovation processes. It should be noted that rural employment is of great importance in the system of market relations in the agroindustrial complex. Now, the number of the labour force is decreasing with the redistribution from the sphere of material production to the sphere of services.

The main tendencies of the modern unemployment in Akmola region, which is an important indicator of the labour market are considered in the article. The priority directions of decreasing the unemployment of the rural population are determined, the most significant of which are improvement of the life quality, improvement of the social sphere, support of small and medium enterprises in the countryside, development of agro-tourism, increase of the availability and quality of educational services and some measures aimed at increasing the potential of the agro-food market.

